

Софія ПАЗІЗІНА

ПОСИЛЕННЯ ІМПОРТОЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Проаналізовано основні причини посилення залежності України від товарного імпорту. Проведено оцінку рівня імпортозалежності економіки галузями. Визначено пріоритетні напрямки розвитку імпортозаміщення в посткризовий період. Розглянуто основні напрямки промислової політики щодо зростання виробництва вітчизняної продукції. Запропоновано застосування інструментів грошово-кредитної політики для стимулювання розвитку імпортозаміщення.

Постановка проблеми. Проблеми дисбалансу зовнішньої торгівлі України виникли задовго до фінансово-економічної кризи. Домінуючий приріст товарного імпорту над експортом, зростаюче від'ємне сальдо товарної торгівлі, динамічне боргове нарощення споживчого попиту зумовлюють помітне витіснення товарів вітчизняного виробництва імпортом. За останні роки Україна по багатьох товарних групах перетворилася із нетто-експортерів на нетто-імпортерів. Особливого значення набуває проблема щодо постійного і відчутного зростання некритичного імпорту (продовольства, товарів широкого споживання), що загрожує економічній безпеці України. Диспропорційність структури імпорту та експорту за рівнем доданої вартості призводить до втрат потенційної продуктивності національних чинників виробництва та формує негативне сальдо зовнішньої торгівлі. Посилення лібералізації зовнішньої торгівлі України в умовах неефективної відкритості національної економіки створює передумови для зростання імпортозалежності країни. Саме тому активізація процесів імпортозаміщення в Україні в посткризовий має важливе значення при переході до сталого економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці зменшення імпортозалежності присвячено низку робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників. Серед них варто відзначити праці С. Давиденко, Я. Жалило, К. Лебедева, Е. Назарчука, Т. Остапенко. У працях цих вчених висвітлено причини і наслідки зростання імпорту, загальна оцінка імпортозалежності країни. Поруч із тим відсутні комплексні дослідження, які б диференційовано оцінювали імпортозалежність галузей економіки і визначали напрямки розвитку імпортозаміщення.

Метою статті є оцінка рівня імпортозалежності України за галузями економіки та визначення пріоритетних напрямків імпортозаміщення.

Основний матеріал дослідження. Протягом останніх років спостерігається стала тенденція дефіциту балансу торгівлі товарами, який у 2010 р. досяг 9309,4 млн дол. США. Особливостями розвитку імпорту було те, що збільшувалося надходження тих товарів, які або достатньо виробляються в Україні і є товарами вітчизняного експорту, або можуть вироблятися в достатній кількості вітчизня-

ними підприємствами. Неefективна відкритість національної економіки України негативно позначається на сальдо зовнішньої торгівлі. Так, експортна квота у 2010 р. становила 45,8%, імпортна – 48,0%.

Аналіз динаміки ВВП, імпорту та експорту товарів протягом десяти років (2000–2010 рр.) показав значні коливання відповідних показників (рис. 1). Темпи приросту імпорту товарів значно перевищували темпи приросту експорту та ВВП.

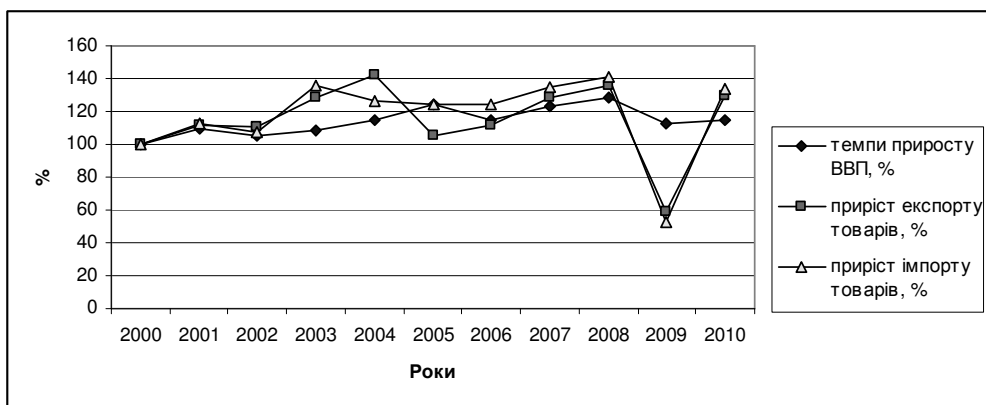

Рис. 1. Динаміка ВВП та зовнішньоторговельного сектору економіки України, % (2000 рік = 100%)

Джерело: побудовано автором на основі даних Держкомстату за відповідні роки.

Як можна побачити, при доволі пологій траєкторії руху ВВП, яка формувалась у перші роки економічного зростання (2000–2003 рр.), динаміка експорту та імпорту перевищує динаміку ВВП, що вказує на збільшення значення зовнішньоторговельної діяльності для економічного розвитку. Починаючи з 2005 р., помітно зростають темпи приросту імпорту товарів порівняно з експортом, що негативно позначилося на сальдо торговельного балансу. Зниження динаміки показників ВВП особливо спостерігалось в період загострення фінансової кризи у 2009 р. (на 15,6% по відношенню до 2008 р.). А зниження реальних доходів населення та внутрішнього інвестиційного попиту спричинило ще більше падіння імпорту. У 2010 р. спостерігаються незначний приріст ВВП – на 1,5%, зростання темпів експорту на – 29,6% та імпорту – на 33,7% порівняно до попереднього року. Наслідком тривалого періоду випереджального зростання імпорту стало нагромадження негативного сальдо торговельного балансу. У 2010 р. обсяги імпорту товарів в Україну зросли на 47,8% порівняно з 2004 р. і становили 60,74 млрд дол. США. У структурі імпорту зберігалось переважання мінеральних продуктів (переважно за рахунок енергоносіїв) та товарів повного виробничого циклу (рис. 2).

За підсумками 2010 р. імпорт продукції машинобудування становив 20,9%, мінеральної продукції – 34,5% від загального обсягу імпорту. Об'єктивний процес зростання енергоємності домогосподарств та виробничої сфери при наблизненні вартості імпортованих в Україну енергоносіїв до світового рівня, обумовлює подальше збільшення цього сегмента товарного імпорту, який становив понад третину від вартості загального імпорту.

На обсяги імпорту в Україні впливає зростання як споживчого попиту (номінальна заробітна плата), так і інвестиційного попиту (інвестиції в основний капітал). На рис. 3 помітна кореляція між приростом номінальної заробітної плати, інвестиціями в основний капітал та динамікою імпорту. При цьому переважання споживчого чинника приросту в 2005 р., 2008 р., 2010 р., а інвестиційного 2006–2007 рр. та 2009 р.

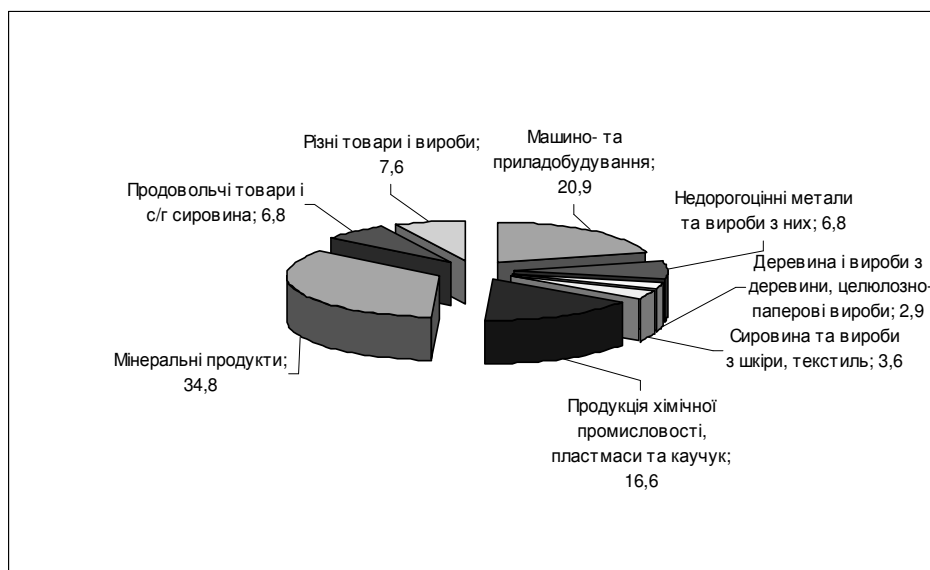

Рис. 2. Товарна структура імпорту України у 2010 р., %

Джерело: побудовано автором на основі даних Держкомстату України.

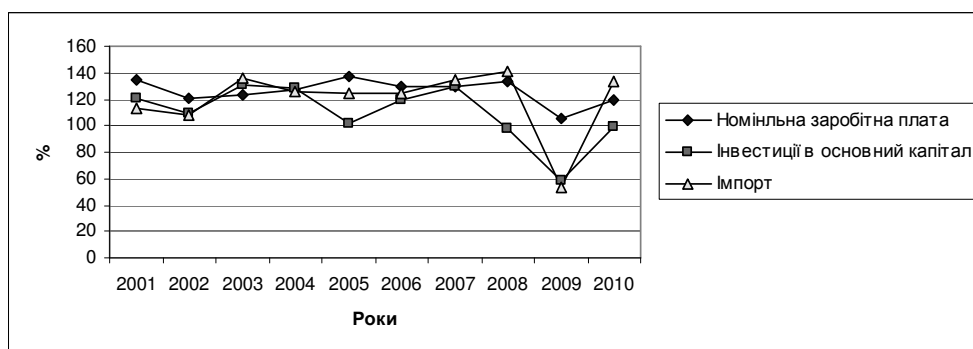

Рис. 3. Взаємозв'язок темпів приросту номінальної заробітної плати, інвестицій та імпорту у 2001–2010 рр.

Джерела: побудовано автором на основі даних Держкомстату України.

Внаслідок тривалого зростання імпорту товарів зросла кількість товарних груп з від'ємним сальдо зовнішньої торгівлі. Якщо у 2004 р. імпорт перевищував експорт по 9 товарних групах, то у 2010 р. – по 16 товарних групах. Відповідно зросла кількість підгруп товарів, за якими Україна звузила експортну активність на фоні нарощування імпорту.

Аналіз динаміки товарної структури імпорту вказує на зростання його частки за багатьма товарними групами (табл. 1).

Варто звернути увагу на зростання імпорту продукції тваринництва та рослинництва – майже у 2 рази, а продуктів харчування – в 1,5 рази. Для України з величезним земельним потенціалом це може загрожувати її продовольчій безпеці. Імпорт продуктів харчування у внутрішньому споживанні становить біля 30%, що суттєво перевищує граничний рівень економічної безпеки (не більше 25%) [1, с. 103].

Таблиця 1

Динаміка структури імпорту за основними товарними групами
за період 2004 – 2010 рр.

Товарна група	Імпорт (питома вага в загальному обсязі, %)						
	Роки						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I. Продукція тваринництва	1,1	1,4	1,4	1,3	2,0	2,8	2,0
II. Продукція рослинництва	1,5	1,5	1,5	1,4	1,7	2,8	2,6
IV. Готові харчові продукти	3,5	4,0	3,7	3,4	3,1	4,5	4,1
V. Мінеральні продукти	37,4	32,0	30,0	28,5	29,7	34,5	34,8
VI. Хімічна продукція	7,8	8,6	8,6	8,8	8,1	11,7	10,6
VII. Полімерні матеріали	4,9	5,4	5,6	5,6	5,2	5,9	6,0
XI. Текстиль	3,4	3,9	3,0	2,5	2,5	3,1	3,3
XV. Недорогоцінні метали	6,1	6,8	7,4	7,8	7,5	5,9	6,8
XVI. Машини, механізми та устаткування	16,4	17,6	17,5	17,4	15,6	13,8	13,4
XVII. Транспортні засоби	8,6	8,9	11,4	13,5	14,1	4,8	6,0
XVIII. Прилади й апарати	1,9	1,4	1,5	1,7	1,4	1,5	1,5

Джерело: складено автором на основі даних Держкомстату України.

Доволі високою є частка імпорту продукції хімічної промисловості, яка у 2010 р. сягала біля 11% від загального обсягу імпорту і зростає, порівняно з 2004 р., на 2,8%. Виробництво конкурентоспроможної продукції потребує модернізації цієї галузі і застосування енергозберігаючих технологій. Розвиток хімічної галузі залежить від вартості енергоносіїв. Якщо ціна експортованого російського газу в четвертому кварталі 2011 р. зросте до 400 дол. за кубометр, то хімічна промисловість може опинитися на межі зникнення [2].

Галузі з виробництва одягу та взуття, продукція яких традиційно імпортувалась в Україну, сьогодні розвиваються, використовуючи толінгові схеми. І хоч за останній рік склалася позитивна тенденція зростання виробництва продукції галузі, його загальний рівень залишається все ж нижчим, ніж до кризи. У структурі собівартості продукції галузі 65–80% припадає на сировину, матеріали та устаткування, а витрати на оплату праці становлять лише 10–20% [3].

Імпорт в Україну механічного обладнання досяг 13,4% при сталому від'ємному сальдо торговельного балансу. Це ще раз підтверджує нездатність вітчизняного виробництва задовольнити споживчий та інвестиційний попит середньо- і високо-технологічною продукцією, розвиток якого пов'язаний з інноваційною активністю підприємств. Можна зауважити, що ця галузь може вважатись галуззю імпортозаміщення, що була і є традиційною галуззю експорту нашої держави. Скорочення обсягів імпорту транспортних засобів пов'язано із підвищенням ставки мита на товари цієї групи.

Диспропорційність українського промислового виробництва обумовила синхронні з економічним зростанням високі темпи приросту товарного імпорту. Промисловий сектор економіки є найбільш масштабним сектором економіки України, в якому виробляється близько 40% загальноукраїнського випуску товарів і послуг, 80% їхнього експорту, створюється понад 30% валової доданої вартості. Власне виробництво забезпечує лише 2/3 товарних ресурсів країни з промислової продукції, решта завозиться з-за кордону [4, с. 256]. Якщо експортується переважно матеріально- і енергосировинна продукція низького рівня переробки, то імпорт, на-

впаки, складається із високотехнологічної продукції поглибленої переробки та товарів кінцевого споживання.

З метою визначення потреби в імпортозаміщенні нами було визначено рівень імпортозалежності галузей промисловості, як:

$$Q_{im} = Im / (ОРПП + Im) * 100 \%,$$

де Q_{im} – рівень імпортозалежності (частка імпортової продукції у загальній товарній пропозиції), грн;

Im – обсяг імпорту, грн;

$ОРПП$ – обсяг реалізованої промислової продукції власного виробництва, грн;

$ОРПП + Im$ – загальна товарна пропозиція, грн.

Аналіз даних табл. 2 показує, що найвищий рівень імпортозалежності мають такі галузі, як добувна промисловість, легка промисловість та машинобудування. Стосовно цих галузей доцільно використовувати політику імпортозаміщення. Високий рівень імпортозалежності добувної промисловості зумовлено нестачею в Україні енергоресурсів (нафти, газу), які є для України критичним імпортом. Тому використання альтернативних джерел енергії може частково замінити імпортні енергоносії.

Високим рівнем імпортозалежності відзначається також текстильна промисловість. Головними проблемами розвитку галузі є залежність від імпорту сировини, занепад вітчизняної сировинної бази, розрив зв'язків технологічного та організаційного характеру, нестача власних фінансових ресурсів. Сьогодні бавовняна підгалузь налічує 37 підприємств, але їхнє навантаження становить у середньому близько 10% з причин зношення основних фондів, проблем із сировиною та енергоносіями [5, с. 138]. В цих умовах складно конкурувати з імпортною продукцією і повернути собі місце на вітчизняному і зовнішньому ринках. Зростання імпорту текстильної продукції було зумовлено також скасуванням митних тарифів при вступі України до СОТ, низьким рівнем захисту внутрішнього ринку від так званої "сірої" продукції національного виробника [6]. Розвиток текстильної промисловості можливий за рахунок інвестицій, відродження вітчизняної сировинної бази, модернізації галузі.

Розвиток імпортозаміщення необхідно здійснювати стосовно продукції хімічної галузі. Для зниження імпортозалежності хімічної галузі необхідно, перш за все, підвищити конкурентоспроможність вітчизняної продукції, застосувати енергозберігаючі технології, розширити асортимент замінників імпорту.

Доволі висока залежність від імпорту високотехнологічної продукції є характерною для України. Особливо це стосується імпорту електричного, електронного і оптичного устаткування. Поступове зменшувати імпорту високотехнологічної продукції можна на основі участі нашої держави у системах міжнародної виробничої кооперації. Зазначимо, що світова фінансова криза 2007–2009 рр. особливо негативно позначилася на виробництві високотехнологічної продукції. Якщо у країнах-лідерах світового науково-технологічного прогресу частка п'ятого технологічного укладу досягла сьогодні більше половини ВВП, то в Україні домінуючим залишаються виробництва 3-го і 4-го технологічних укладів, питома вага яких становить разом близько 95% [7, с. 129]. Недостатньо висока інноваційна активність вітчизняних підприємств. Загальний обсяг видатків на дослідження і розробки у ВВП протягом 2008–2009 рр. в Україні зменшився з 1,16% до 0,95% (зокрема з держбюджету 0,42%). За останні роки лише 4,5% загальної кількості підприємств випускали високотехнологічну продукцію. Майже 45% підприємств переробної промисловості застосовують технології, вік яких становить до десяти років, а 37% – від 11 до 30 років [8, с. 254].

Таблиця 2

Рівень імпортозалежності галузей промисловості України за 2010 р., %

Промисловість	Імпорт, млн. грн.	Реалізовано про- дукції власного виробництва, млн. грн.	Рівень імпортозалежності, %
Добувна промисловість	167755,7	101228,4	62,4
Добування паливно- енерге- тичних корисних копалин	155645,6	47672,2	76,6
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	12110	53556,2	18,4
Переробна промисловість	273666,3	552258,4	33,1
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюно- вих виробів	19889,1	148641,9	11,8
Легка промисловість	17087,7	6644,3	72,0
Текстильне виробництво; ви- робництво одягу, хутра та виробів з хутра	15737,2	4726,8	76,9
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	1350,5	1917,5	41,3
Оброблення деревини та ви- робництво виробів з дереви- ни, крім меблів	2711,8	5908,1	31,5
Целюлозно-паперове вироб- ництво; видавнича діяльність	13167	18721,7	41,3
Хімічна та нафтохімічна промисловість	80218,6	56216,6	58,8
Хімічне виробництво	51146,8	41315	55,3
Виробництво гумових та пла- стмасових виробів	29071,8	14901,6	66,1
Виробництво інших немета- левих мінеральних виробів (будматеріалів, стекловиробів)	7064	24864,8	22,1
Металургійне виробництво та виробництво готових метале- вих виробів	32776,1	189441,6	14,7
Машинобудування	100752,1	101819,4	49,7
Виробництво машин та устат- кування	36236,6	33846,7	51,7
Виробництво електричного, електронного та оптичного ус- таткування	35421	23257,7	60,4
Виробництво транспортних засобів та устаткування	29094,4	44715	39,4

Джерело: розраховано автором на основі даних Держкомстату України.

Досягнення стратегічних цілей щодо зменшення імпортозалежності певних га-
лузей можливе лише на основі активної та послідовної державної промислової по-
літики. Основні напрямки та завдання державної промислової політики викладені у

Державній програмі розвитку промисловості на 2003–2011 рр., яка була прийнята постановою Кабінету міністрів від 28 липня 2003 рр. №1174. Аналіз основних показників діяльності промисловості за минулий час показує, що мети цієї Програми не досягнуто, а основних її завдань не виконано. Перш за все, реальні темпи зростання обсягів промислового виробництва менші у 4 рази, а в машинобудуванні – у 2–2,5 разів, ніж заплановано. Не відбулося кардинальних змін у динаміці зростання продуктивності праці, які забезпечили б основний приріст промислового виробництва (майже 80%), як це було передбачено Програмою. Україна не наблизилася за ефективністю праці до провідних країн світу. Погодинна оплата праці в нашій державі менша у 1,75 разів, ніж у Болгарії, у 6,25 разів – ніж у Польщі та у 37,5 разів – ніж у Німеччині та Франції [9].

Основні напрямки державної промислової політики на довгострокову перспективу мають бути викладені в новому стратегічному довгостроковому документі – Стратегії розвитку промисловості України. Нова промислова політика має націлювати галузь на широкомасштабне інтегрування промислового виробництва з метою реалізації великих інноваційних проектів. Це – один із найефективніших механізмів побудови нової моделі вітчизняної промисловості.

Критична ситуація склалася у продовольчому секторі. Продовольчу небезпеку на сьогодні створює стале нарощування імпорту товарів продовольчої групи.

Розрахований нами показник імпортозалежності на основі відношення обсягів імпорту до обсягів виробництва (у вартісному вираженні) демонструє зростання імпортозалежності по багатьох продовольчих товарах, що становлять основу харчового раціону. Доволі високим рівнем імпортозалежності відзначаються товари м'ясної групи – “червоне” м'ясо, показник якого за останні два роки в середньому становив: м'яса яловичини майже 50%, свинини біля 100%, що у два рази більше, ніж у 2004 р. Однією із причин зниження виробництва є зниження поголів'я скота в господарствах усіх категорій. Значно нижчий показник імпортозалежності по м'ясу птиці – 39,0%, що обумовлено нарощуванням його виробництва за останні роки. Суттєве зростання імпортозалежності спостерігалось по товарній групі “плоди та ягоди” – на рівні 60–62%, що майже у два рази вище, ніж у 2004 р. Основна проблема полягає у тому, що динаміка зростання продовольчого імпорту значно більш стійка на відмінну від змінної по роках динаміки зростання і розвитку вітчизняного агровиробництва, що значною мірою пов'язано із ризиками у сфері виробництва в цій галузі. Крім того, членство України в СОТ розширило доступ імпорту аграрної продукції. Скорочення середньозваженого рівня захисту помітне з 21,1% до 10,7%, що посилює конкуренцію з боку іноземної продукції на внутрішньому ринку [10, с. 68]. Україна також приєдналася до 16 секторальних угод, що передбачають обнуління імпортих мит для низки товарних груп, термін перехідних періодів за якими вже минув. Отже, посилення імпортозалежності України, з одного боку, вимагає захисту внутрішнього ринку, а з іншого боку – членство в СОТ вимагатиме поступової лібералізації зовнішньої торгівлі. В цих умовах виникає необхідність застосування механізмів регулювання імпорту в напрямку гармонізації цих завдань.

Практика країн з ринковою економікою підтверджує необхідність особливої державної підтримки агропромислового виробництва, яке обумовлено виробничими і фінансовими ризиками ведення сільськогосподарського виробництва в ринковій економіці. У світовій практиці відпрацьовано дійові механізми попередження загроз шляхом підтримки сільськогосподарських цін і доходів фермерів за рахунок держбюджету. В якості “пускових” механізмів перспективного розвитку агропромислового виробництва, а відповідно, і зменшення імпорту можуть виступати системно взаємопов'язані дії держави в наступних напрямках. Це, по-перше, підвищен-

ня достовірності прогнозів і реалістичності програм розвитку агропромислового виробництва. По-друге, масштабне державне інвестування, яке спрямоване на формування структури агропродовольчого комплексу країни відповідно до вибраних пріоритетів. По-третє, стимулювання приватних, в тому числі іноземних, інвестицій в агропромислову галузь.

Як вже зазначалося, однією із головних причин нарощування імпорту сільськогосподарської продукції є спад виробництва. Неefективна приватизація у сільському господарстві мала свої негативні наслідки, що, перш за все призвело до скорочення виробництва. На сучасному етапі відбувається концентрація в аграрному бізнесі, що зумовлює виникнення агрохолдингів. Агрохолдинги як форми організації агропромислового агровиробництва створюються переважно шляхом інвестування капіталу вітчизняного або іноземного походження спочатку в переробну промисловість, що забезпечує значно швидші його обіг і окупність. Наступним етапом капіталовкладень є сфера збуту продукції через розбудову логістики і власної торгової мережі. На останньому етапі з нагромадженням необхідних фінансових ресурсів створюється власне сільськогосподарське виробництво. Агрохолдинги, як правило, займаються трьома видами діяльності: сільськогосподарським виробництвом, переробкою сільськогосподарської сировини і виробництвом кінцевих продуктів харчування, торгівлею цими продуктами. Одна з переваг агрохолдингів полягає в тому, що поруч із горизонтальною інтеграцією може відбуватися і вертикальна інтеграція. В них здійснюється внутрішня реалізація сільськогосподарської продукції, а часом – і ресурсів. За такої внутрішньої політики зникає багато посередників, в результаті чого зростають доходи агрохолдингів. Створення таких об'єднань може певною мірою сприяти зростанню виробництва сільгосппродукції.

Враховуючи вищенаведене, можна стверджувати, що пріоритетними напрямками розвитку імпортозаміщуючого виробництва можна вважати галузі легкої, зокрема текстильної, харчової промисловості та сільського господарства.

Зменшення імпортозалежності національної економіки вимагає розроблення й узгодження відповідних організаційно-правових і технологічно-виробничих механізмів. До них належать інструменти регулювання умов доступу імпортованих товарів на внутрішній ринок і вживання відповідних заходів тарифного і нетарифного захисту, інструменти та заходи державної політики стимулювання імпортозаміщення, розвитку науково-технічної і виробничої кооперації. Варто зазначити, що імпортні обмеження повинні стосуватися товарів конкуруючого імпорту, при збереженні сприятливого режиму для товарів стимулюючого або критичного імпорту.

Ступінь імпортозаміщення виробництва певних товарів повинна визначатися економічною доцільністю (наявністю виробничих ресурсів і зростаючим попитом на заміники імпорту).

В Україні не відпрацьовані механізми щодо стимулювання розвитку імпортозаміщуючих виробництв. На сучасному етапі ефективну політику імпортозаміщення проводять Росія, Білорусь, Казахстан, які є основними торговельними партнерами України. В нашій державі до сьогодні були відсутні Державні програми по імпортозаміщенню. Нині в Україні розроблено проект концепції державної програми імпортозаміщення до 2015 р., яка передбачає створення сприятливих умов для зниження залежності вітчизняної економіки від імпорту товарів за рахунок визначення та реалізації пріоритетних проектів розвитку галузей економіки та виробництва.

Виникає необхідність у розробці державних програм на галузевому і регіональному рівнях. Сама програма імпортозаміщення має базуватись, перш за все на кластерному принципі, який пропонує комплексний розвиток конкурентоздатних виробництв у галузях і регіонах. Програмами передбачено фінансувати перспек-

тивні проекти, які пройшли конкурсний відбір. Домінантним елементом політики імпортозаміщення має стати створення в регіоні умов для випуску конкурентоздатної продукції, яка б користувалася попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Стимулювання імпортозаміщуючого виробництва потребує удосконалення законодавчої бази. Необхідно внести зміни та доповнення до Закону України "Про зовнішньоекономічну діяльність", зокрема :

- визначити законодавчо категорії "імпортозаміщуючі" галузі;
- стимулювати зниження податків у виробництвах, що забезпечують імпортозаміщення;
- забезпечити пільговий режим експорту продукції галузей, які виробляють імпортозамінники [11, с. 14].

Для стимулювання імпортозаміщення необхідно застосовувати механізми грошово-кредитної політики, зокрема застосування системи пільгового кредитування (з компенсацією різниці банкам за рахунок державного бюджету) для пріоритетних імпортозаміщуючих виробництв, а також створення переваг в отриманні кредитів для інвестування в обладнання, закупівлі сучасних технологій. Застосування кредитної політики в стратегії забезпечення імпортозаміщення повинна реалізовуватися Національним банком. Для досягнення мети імпортозаміщення Національний банк може більш активно використовувати механізм рефінансування банків. Фінансова політика імпортозаміщення також може передбачати надання вибіркового, адресних податкових пільг, реалізацію механізму державних гарантій за рахунок бюджету зі страхування інвестиційних і банківських ризиків. Механізм державних гарантій за рахунок державного бюджету з метою мінімізації фінансових витрат ефективно застосовується в Білорусі.

Висновки. На основі проведених досліджень встановлена стала тенденція до зростання товарного імпорту, що створює певні загрози економічній безпеці України. Проведена нами оцінка рівня імпортозалежності показала, що найвищим рівнем імпортозалежності відзначається легка промисловість, особливо текстильна та хімічна, продукція яких належить до некритичного імпорту. Високий рівень імпортозалежності встановлено за товарами продовольчої групи, зокрема м'яса яловичини, свинини, овочів та фруктів. Враховуючи ці обставини, перш за все, в середньостроковій перспективі необхідно розвивати імпортозаміщуючі виробництва продукції відповідних галузей. Поступове зменшення імпорту високотехнологічної продукції можливе на основі включення України у системи міжнародної кооперації. Для стимулювання розвитку імпортозаміщення необхідно застосовувати інструменти грошово-кредитної політики. Розвиток імпортозаміщення дасть змогу зменшити імпортозалежність вітчизняної економіки і перейти до сталого економічного розвитку в посткризовий період.

Література

1. Мазаракі А. *Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів* : монограф. / Мазаракі А., Корольчук О., Мельник Т. – К. : НІСД, 2010. – С. 103.
2. *Українська хімічна промисловість може не витримати підвищення ціни російського газу до 400 дол. за кубометр* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.fru.org.ua/ukrainska-ximichna-promislovisht-mozhe-ne-vitrimati-pidvishhennya-cini-rosijskogo-gazu-do-400-dol-za-kubometr/>
3. *Держкомстат України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

4. Матртьянов М. П. Орієнтири та наявні ризики посткризової динаміки української економіки / М. П. Матртьянов, Л. С. Філатова, О. Ю. Царик // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2011. – № 1 (4). – С. 256.
5. Якимчук Т. В. Оцінка можливостей інтеграції підприємств текстильної промисловості України до світового рівня виробників текстилю // Вісник Хмельницького національного університету 2009.– № 4. – Т. 1. – С. 138.
6. Імпортозаміщення на шляху до економічного зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.apteka.ua/article/79256>
7. Федулова Л. Технологічна структура економіки України / Л. Федулова // Економіст. – № 5 – травень. – 2008. – С. 29.
8. Арутюнян С. С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С. С. Арутюнян // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – № 691.— С. 254.
9. Горбулін В. Україні потрібна нова промислова політика, яка відповідає національним інтересам. /В. Горбулін // Дзеркало тижня – 15 січня 2010 № 1.
10. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах інтеграції її у СОТ і ЄС /О. булана // Економіка України. – 2/2011. – С. 68.
11. Остапенко Т. Вплив експортоорієнтованих та імпортозаміщуючих галузей на зростання економіки України / Т. Остапенко // Економіка, фінанси, право. – 2009. – № 10. – 2009. – С. 14.